

KONKURRANSESITUASJONEN FOR BEARBEIDEDE LANDBRUKSVARER

2. KVARTAL 2021

01.09.2021

OM RAPPORTEN

- Rapporten er utarbeidet av Avdeling Handel og Industri i Landbruksdirektoratet.
- Hensikten med rapporten er å overvåke konkurransesituasjonen for bearbejdede landbruksvarer, også kjent som RÅK-varer. Norske produsenter av slike varer blir heretter kalt RÅK-industrien.
- Konkurransesituasjonen overvåkes ved å innhente informasjon om salg av norskproduserte RÅK-varer, samt import- og eksportutvikling av slike varer. I tillegg presenterer vi internasjonal prisutvikling på jordbruksråvarer.
- Tall knyttet til salg av norske RÅK-varer er basert på søknader i RÅK-tilskuddsordningen. Ettersom ikke alle RÅK-varer er tilskuddsberettiget gir ikke tallene en fullstendig oversikt over norsk produksjon, men et bilde av utviklingen i produksjonen over tid.
- Import- og eksporttallene er basert på SSBs utenrikshandelsstatistikk.
- Tidligere kvartalsrapporter er tilgjengelig på [Landbruksdirektoratets nettside](#).

SAMMENDRAG

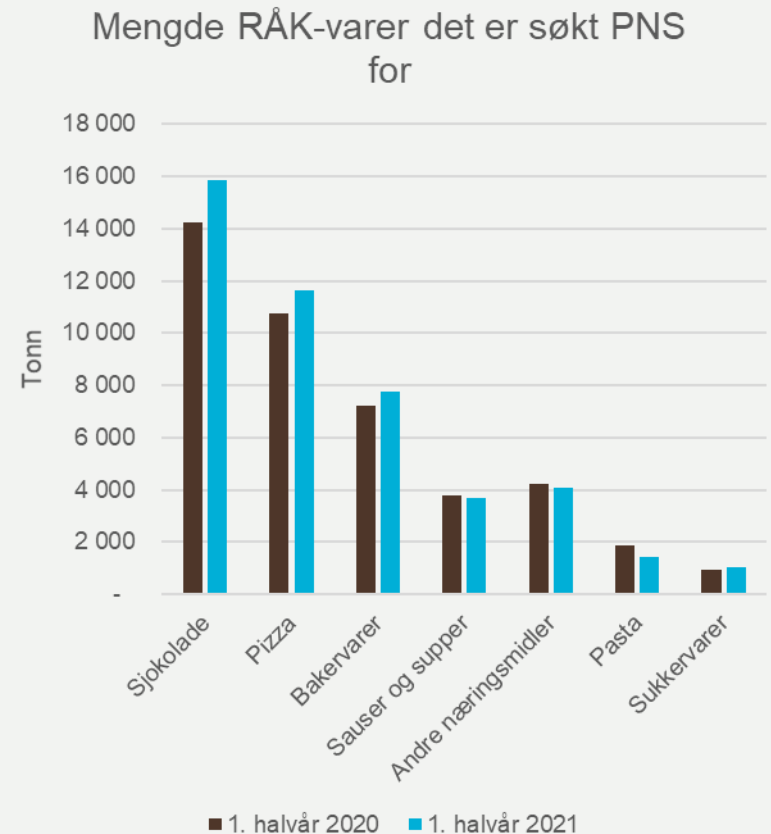
- Rapporten oppsummerer RÅK-industriens konkurransesituasjon i andre kvartal 2021.
 - Kronekursen var litt sterkere i første halvår, enn den som ble lagt til grunn ved fastsettelsen av satser i RÅK-tilskudd for 2021. Isolert sett har dette medført dårligere konkurransevne for norsk industri målt mot import av RÅK-varer fra EU.
 - På den andre siden har de fleste råvareprisene i EU steget relativt mer enn de norske prisene siden satsfastsettelsen. Dette gir bedre konkurransevne for norsk RÅK-industri, og veier opp for sterkere kronekurs.
 - Det er søkt om prisnedskrivning (PNS) for en større mengde ferdigvarer i første halvår av 2021, enn samme periode i fjor.
 - Importen av RÅK-varer økte, særlig drevet av importen av mineralvann og øl.

NORSK RÅK-INDUSTRI

TILSKUDD TIL RÅK-VARER

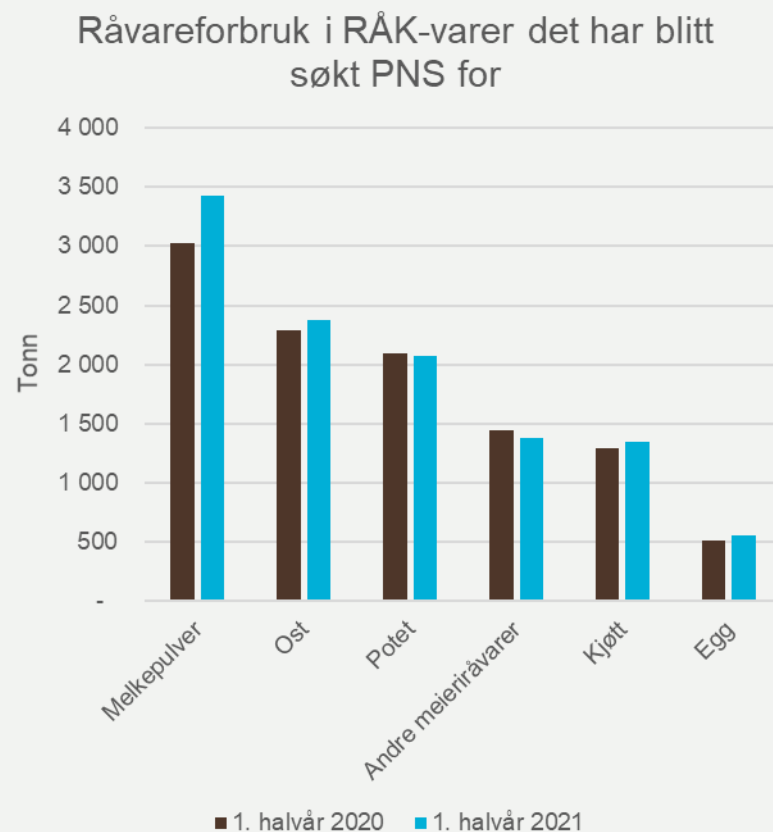
- I første halvår ble det solgt mer norskprodusert sjokolade og pizza, enn i samme periode i fjor. Dette ga også utslag i forbruket av råvarer, som fremgår på neste side.
- Det ble søkt om tilskudd for salg av vel 45 000 tonn ferdigvarer.
- Vedlegg 1 viser en oversikt over mengde RÅK-varer det er søkt om PNS for, i første halvår 2021.

Kilde: Landbruksdirektoratet.

BRUK AV NORSKE JORDBRUKSRÅVARER

- RÅK-industrien er en vesentlig avtaker av norske jordbruksvarer, som meierivarer, egg, kjøtt og potet.
- Figuren viser råvareforbruket i produksjon av norske RÅK-varer som det ble søkt om prisnedskrivning (PNS) for, første halvår 2021.
- Den største innsatsvaren var meieriråvarer, tilsvarende over 7 100 tonn. Dette var hovedsakelig ost til pizza og melkepulver til sjokolade. Avtaket av begge disse råvarene økte fra samme periode i fjor.

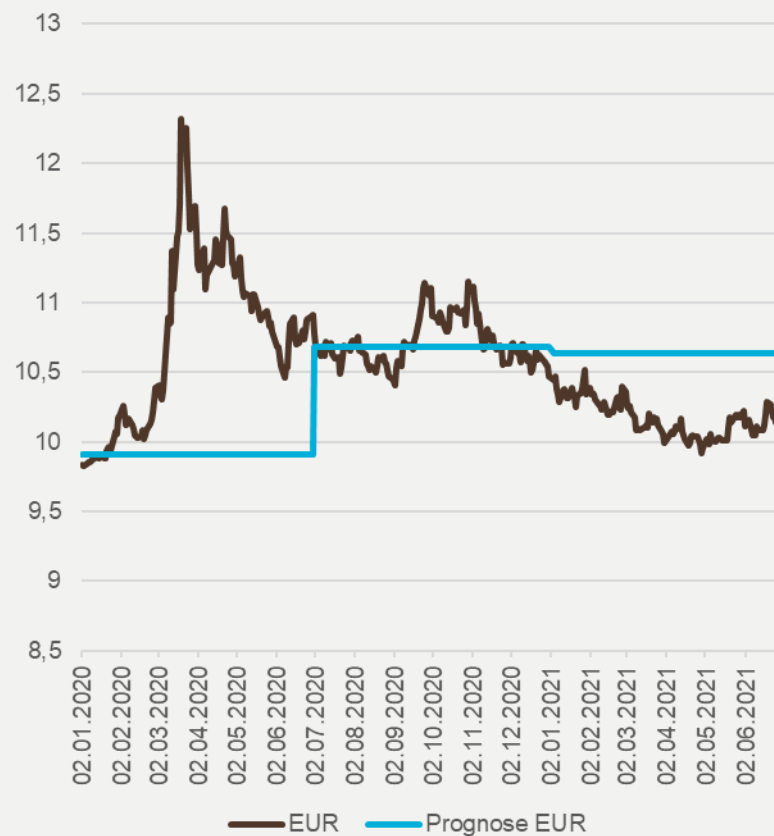
Kilde: Landbruksdirektoratet.

VALUTAKURS OG INTERNASJONAL PRISUTVIKLING

VALUTAKURSUTVIKLING

- Valutakursen holdt seg relativt stabil i 2. kvartal 2021, sammenlignet med det siste året. Valutakursen er nå rundt samme nivå som før koronautbruddet og oljeprisfallet i starten av 2020.
- Gjennomsnittlig valutakurs i andre kvartal var 10,09 kr per euro.
- Prognosert valutakurs som ligger til grunn for tilskuddssatsene i RÅK-ordningen i 2021 er 10,64 kr per euro. Dette er litt svakere enn faktisk valutakurs så langt i år, noe som isolert sett har medført dårligere konkurransevne for norsk industri målt mot import av RÅK-varer fra EU i første halvår.

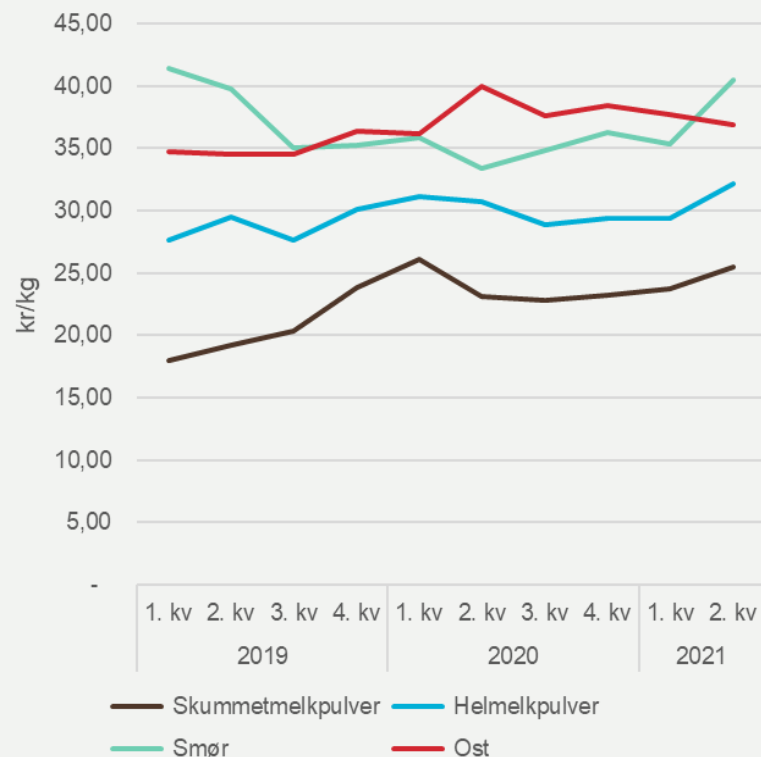
Kilde: Norges Bank

INTERNASJONAL PRISUTVIKLING

- På de neste sidene følger en kort oppsummering av utviklingen på internasjonale råvarepriser. Prisene er i hovedsak innhentet i EU, og anses som representative for verdensmarkedsprisene. Prisene for andre kvartal 2021 er i hovedsak gjennomsnittspriser i perioden 1. mars 2021 til 31. mai 2021. Prisene gjelder for råvarer som benyttes av internasjonal RÅK-industri og er omregnet til norske kroner.
- Valutakursutviklingen førte isolert sett til en prisreduksjon på 3 prosent fra første til andre kvartal. Dette er essensielt når man ser på prisgrafene som viser prisutviklingen omregnet til norske kroner på de neste sidene. Eksempelvis er det slik at der man ser en prisøkning i grafen, har den reelle prisøkningen målt i euro vært enda større.

INTERNASJONALE MEIERIPRISER

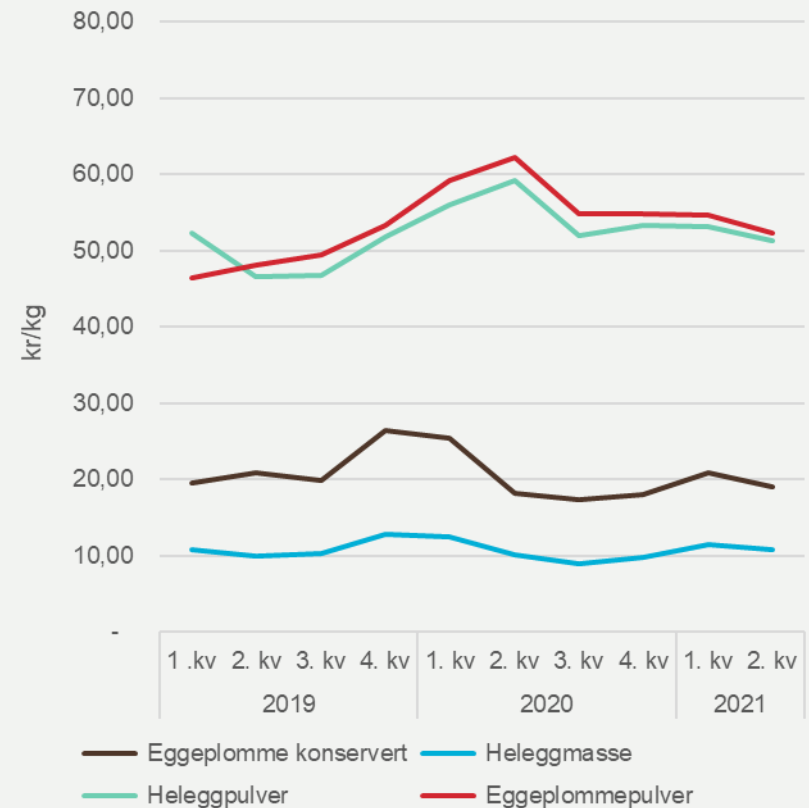
- Prisen på samtlige meieriråvarer Landbruksdirektoratet følger utviklingen til, har steget siden satsfastsettelsen. Også omregnet til norske kroner, steg de fleste meieriprisene i andre kvartal.
- Det meldes om stor etterspørsel etter melkepulver i EU og på verdensmarkedet, noe som har bidratt til økte priser. Totalt sett forventes det høyere produksjon, eksport og konsum av skummetmelkepulver i EU i 2021 enn det var i 2020.
- Prisen på smør har økt betydelig siden starten av pandemien i fjor vår, da prisen nådde et relativt lavt nivå. Prisøkningen skyldes stor etterspørsel i både EU og på verdensmarkedet.
- Prisene på ost har vært relativt stabil det siste året. Produksjonen av ost i EU forventes å øke i 2021, som følge av økt etterspørsel både til eksport og internt i EU.

Kilder: Süddeutsche Butter- und Käse-Börse e.V Kempten (Allgäu), www.produivel.nl, www.milchwirtschaft.de, EU Milk Market Observatory

INTERNASJONALE EGGPRISER

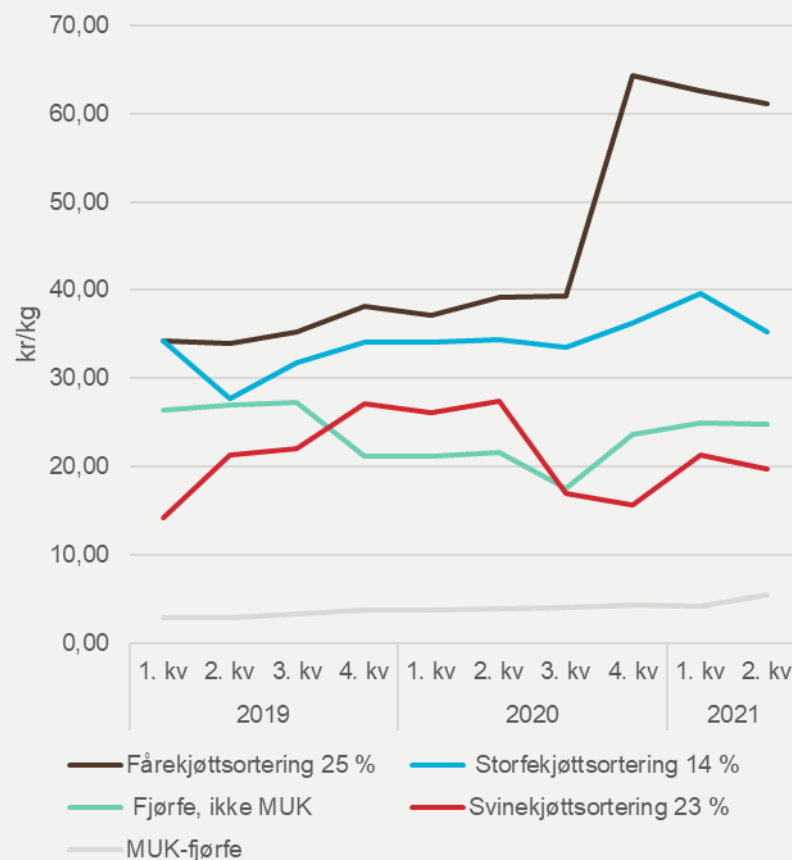
- Prisen på samtlige råvarer av egg hadde en svak nedgang fra første til andre kvartal, men prisnivået var fortsatt høyere enn det som ble lagt til grunn for gjeldende satser.
- Prisene på råvarer av egg har generelt stabilisert seg på et mer normalt nivå etter uro i markedet og store prissvingninger i 2020. Det var størst utslag i prisene på pulverproduktene, da disse handles internasjonalt og i større grad blir påvirket av det internasjonale markedet.

Kilde: Nortura

INTERNASJONALE KJØTTPRISER

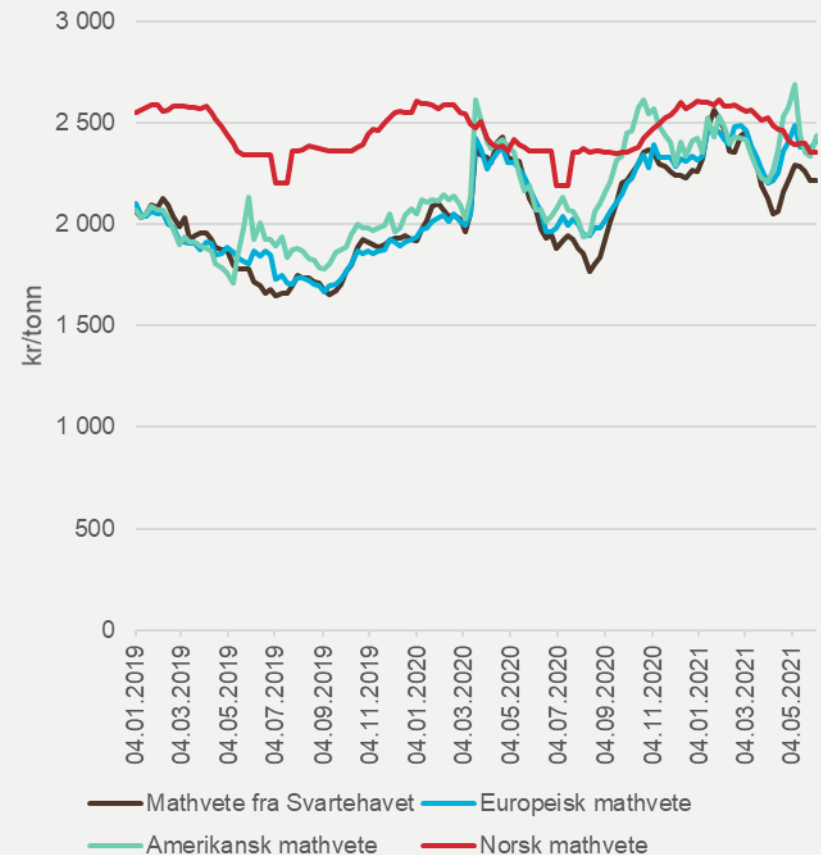
- Prisen på svinekjøttssortering har variert mye i første halvår 2021. Generelt har prisen ligget på et betydelig høyere nivå enn i andre halvår 2020, og det prisnivået som ble lagt til grunn ved satsfastsettelsen.
- Prisen på storfekjøttssortering steg kraftig i starten av 2021. Mot slutten av andre kvartal var prisen tilbake på et mer normalt nivå, men den var fortsatt noe høyere enn prisen som ble lagt til grunn ved satsfastsettelsen.
- Prisene på fjørfekjøtt økte i første halvår, og har vært betydelig høyere enn den prisen som ble lagt til grunn for gjeldende tilskuddssatser. Prisøkningen skyldes blant annet økte førkostnader. I tillegg har fugleinfluensa og nedslaktning av besetninger, spesielt i Polen og Frankrike, redusert tilførselen av kylling til markedet.
- Prisen på fårekjøttssortering har vært høy i EU siden 4. kvartal 2020, pga. manglende eksport fra Island.

Kilde: Nortura

INTERNASJONALE KORNPRISER

- Korn er ikke en tilskuddsberettiget råvare i RÅK-tilskudd, da det finnes andre ordninger som bidrar til å gjøre norsk korn konkurransedyktig mot import. Korn er likevel en viktig råvare i svært mange RÅK-varer. Landbruksdirektoratet følger derfor prisutviklingen også for denne varen med tanke på konkurransesituasjonen til norsk RÅK-industri.
- Det har vært store svingninger i de internasjonale kornprisene så langt i 2021, men generelt har prisen på både amerikansk og europeisk mathvete vært på et historisk høyt nivå. Hovedårsaken har vært høy etterspørsel som følge av at forbruket øker på vei ut av pandemien. Prisveksten drives også av stor eksport til Kina, som bygger opp besetningene etter utbruddene av afrikansk svinepest.

Kilde: Norske Fellekjøp, IGC og Landbruksdirektoratet

EXPORT →

← IMPORT

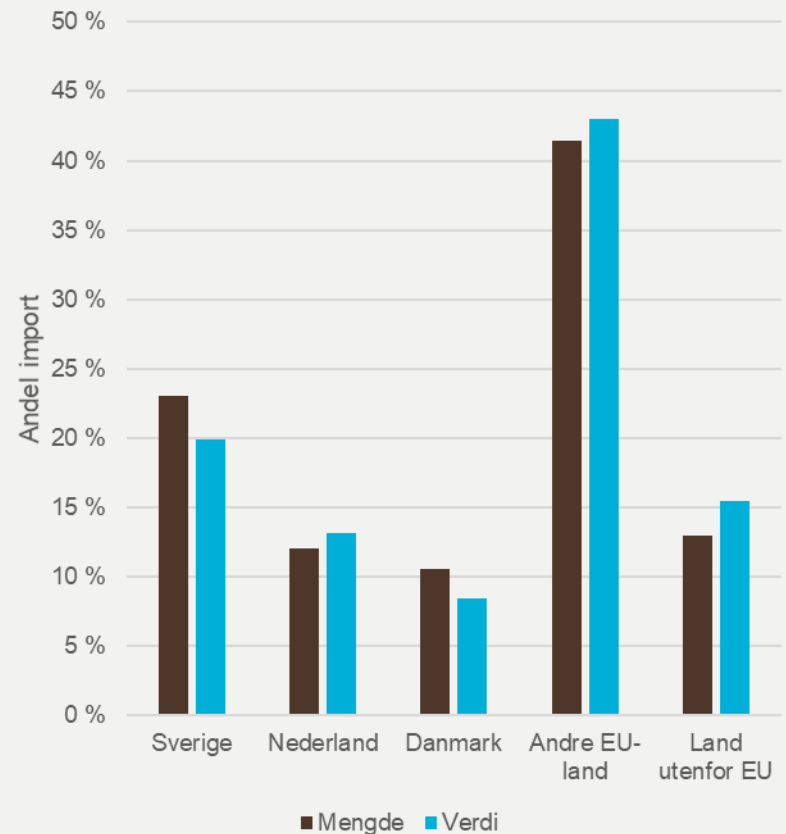
INTERNASJONAL HANDEL MED RÅK-VARER

IMPORT- OG EKSPORTUTVIKLING

- Vedlegg 2 til 5 presenterer import- og eksportstatistikk for et utvalg RÅK-varer. Utvalget består av de mest sentrale RÅK-varene, slik det fremgår av vedlegg 6.
- RÅK-varenummer for «non-food artikler» er ekskludert i utvalget. I tillegg ser vi bort fra de varenumrene i tolltariffen hvor det utelukkende klassifiseres RÅK-varer som ikke blir produsert i Norge slik som kaffe og te.
- Vi benytter det samme utvalget hvert kvartal. Videre i rapporten vil «utvalget av RÅK-varer» bli betegnet som RÅK-varer.
- Valutakursen påvirker verdien av det vi importerer og eksporterer. Isolert sett ga valutakursendring en nedgang i importverdien på 1,6 % fra første til andre kvartal.

IMPORTUTVIKLING

- Importen av RÅK-varer sank 6 % fra første til andre kvartal. Dette er en normal sesongvariasjon. Sammenlignet med andre kvartal i 2020 steg importen av RÅK-varer med 6 %.
- Det ble importert mest RÅK-varer fra Sverige, Nederland og Danmark i andre kvartal 2021.
- Nesten 90 prosent av importerte RÅK-varer kom fra EU.

Kilde: SSBs utenrikshandelsstatistikk

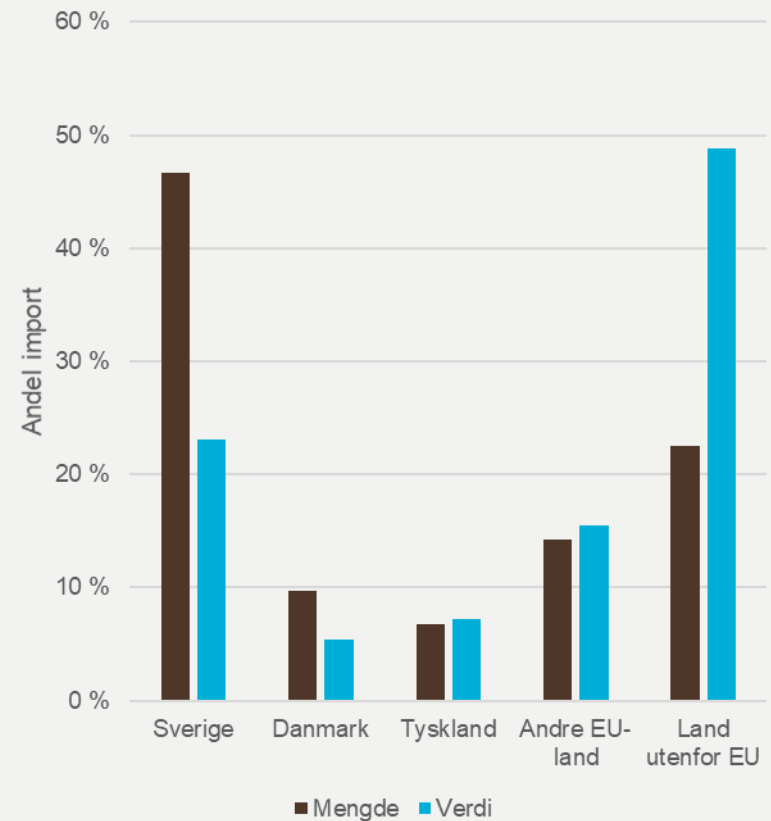
IMPORTUTVIKLING

FOR ENKELTE VAREGRUPPER

- Importen av sukkervarer sank som normalt fra første til andre kvartal. Importen er likevel fortsatt på et relativt høyt nivå, sammenlignet med de foregående årene. Det er flere mindre aktører som importerer sukkervarer, men det er i hovedsak de største importørene som har drevet veksten. Det er størst import av sukkervarer fra Sverige.
- Importen av sjokolade følger sesongmessige variasjoner, og nedgangen i importen fra forrige kvartal følger dette mønsteret. Samtidig var importen høyere enn i andre kvartal i fjor, men da var importen på et unormalt lavt nivå. Det er spesielt importen av diverse sukkervarer med kakao (18.06.9010), som pleier å variere gjennom året.
- Importen av pizza følger normal sesongmessig variasjon.

EKSPORTUTVIKLING

- Eksporten i andre kvartal økte med 24 % fra samme periode i fjor. Dette kan i hovedsak forklares med liten eksport i andre kvartal 2020.
- Sverige er det viktigste eksportmarkedet for norske RÅK-varer.
- 86 % av eksporterte RÅK-varer ble eksportert til EU i andre kvartal.

Kilde: SSBs utenrikshandelsstatistikk

EKSPORTUTVIKLING

FOR ENKELTE VAREGRUPPER

- Eksporten av pizza varierer fra kvartal til kvartal, men den holder seg relativt stabil sammenlignet med tidligere år. Det har foreløpig ikke vært noen større endringer i eksporten etter at eksportstøtten til RÅK-varer opphørte fra 1. januar 2021. Det er Finland som er det største eksportmarkedet for norsk pizza, etterfulgt av Sverige.
- Eksporten av norsk knekkebrød i et enkelt kvartal har ikke vært så lav som i andre kvartal siden starten av 2017. Det er USA, Danmark og Frankrike som er de største eksportmarkedene, og det har vært en nedgang i eksporten til alle disse markedene.

VEDLEGG

- Vedlegg 1: Mengde ferdigvarer det er søkt PNS for t.o.m. 2. kvartal 2021
- Vedlegg 2: Importert mengde
- Vedlegg 3: Importverdi
- Vedlegg 4: Eksportert mengde
- Vedlegg 5: Eksportverdi
- Vedlegg 6: Definisjon av varegrupper

MENGDE FERDIGVARER DET ER SØKT PNS FOR, JANUAR – JUNI 2021

Varegruppe	1. halvår 2020	1. halvår 2021	Endring	
	Tonn	Tonn	(%)	Tonn
Sukkervarer (17.04.9010-9099)	968	1 063	10 %	95
Sjokolade (18.06.2090-9010, 9090)	14 253	15 845	11 %	1 591
Næringsm. av mel, stivelse eller maltekstrakt (19.01.1010-2091, 2098, 9098)	4 226	4 088	-3 %	-138
Pasta (19.02.1100, 1900, 2091-3009)	1 890	1 429	-24 %	-462
Brød, kaker og annet bakverk (19.05.3100, 3200, 9031, 9033, 9092, 9098)	7 205	7 777	8 %	572
Pizza (19.01.2097, 19.05.9010, 9021)	10 777	11 645	8 %	868
Supper, supper og andre tilbredte næringsmidler (21.03.9010, 9099, 21.04.1011-2001, 21.06.9098)	3 811	3 702	-3 %	-109
Total	43 131	45 549	6 %	2 418

IMPORTERT MENGDE

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	2. kvartal 2020	1. kvartal 2021	2. kvartal 2021	Endring 2. kvartal 2020/2021		Endring fra forrige kvartal	
				%	1000 kg	%	1000 kg
Smaksatt yoghurt	827	968	886	7 %	59	-9 %	-83
Melkebaserte drikkevarer syrnet/usyrnet	1 124	1 126	1 182	5 %	58	5 %	56
Ostestatninger	333	376	439	32 %	106	17 %	63
Sukkervarer	4 778	7 917	6 389	34 %	1 610	-19 %	-1 529
Sjokolade	3 101	4 805	3 596	16 %	496	-25 %	-1 209
Sjokolademasse	1 294	1 886	1 658	28 %	365	-12 %	-227
Deiger	2 620	3 280	3 377	29 %	757	3 %	97
Pasta og lignende	8 780	8 757	7 710	-12 %	-1 070	-12 %	-1 047
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	3 497	3 758	3 207	-8 %	-290	-15 %	-551
Knekkebrød	2 682	3 071	2 647	-1 %	-35	-14 %	-425
Kjeks	3 944	3 374	3 685	-7 %	-259	9 %	311
Kake	1 785	2 081	2 652	49 %	867	27 %	570
Pizza	2 837	3 457	2 973	5 %	136	-14 %	-484
Brødvarer	13 652	13 528	13 181	-3 %	-471	-3 %	-347
Øvrig bakverk	8 575	10 085	9 191	7 %	615	-9 %	-894
Syltetøy/pulp	661	682	779	18 %	118	14 %	97
Sauser	8 803	9 579	8 934	1 %	131	-7 %	-645
Supper	309	427	405	31 %	96	-5 %	-22
Iskrem	1 407	1 218	1 939	38 %	531	59 %	721
Mineralvann	39 725	45 993	49 474	25 %	9 749	8 %	3 481
Øl	13 275	14 542	19 571	47 %	6 296	35 %	5 029
Modifisert stivelse	1 073	1 253	1 506	40 %	432	20 %	253
Totalt utvalg	125 084	142 164	145 380	16 %	20 296	2 %	3 216
Totalt utvalg, unntatt mineralvann og øl	72 084	81 629	76 335	6 %	4 251	-6 %	-5 294

IMPORTVERDI

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	2. kvartal 2020	1. kvartal 2021	2. kvartal 2021	Endring 2. kvartal 2020/2021		Endring fra forrige kvartal	
				%	1000 kr	%	1000 kr
Smaksatt yoghurt	31 476	36 367	33 114	5 %	1 638	-9 %	-3 254
Melkebaserte drikkevarer syrnet/usyrnet	38 483	34 969	36 947	-4 %	-1 536	6 %	1 978
Osteerstatninger	11 038	14 067	16 221	47 %	5 183	15 %	2 155
Sukkervarer	303 109	434 409	346 894	14 %	43 785	-20 %	-87 515
Sjokolade	213 254	356 117	239 286	12 %	26 031	-33 %	-116 831
Sjokolademasse	48 814	61 484	53 832	10 %	5 018	-12 %	-7 652
Deiger	62 599	73 011	75 611	21 %	13 012	4 %	2 600
Pasta og lignende	159 744	158 215	145 258	-9 %	-14 486	-8 %	-12 957
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	107 264	122 377	103 698	-3 %	-3 566	-15 %	-18 679
Knekkebrød	67 311	78 750	67 584	0 %	273	-14 %	-11 166
Kjeks	121 632	108 657	112 147	-8 %	-9 485	3 %	3 490
Kake	71 311	82 171	109 280	53 %	37 968	33 %	27 109
Pizza	102 068	116 438	95 843	-6 %	-6 225	-18 %	-20 595
Brødvarer	269 139	256 699	247 019	-8 %	-22 119	-4 %	-9 679
Øvrig bakverk	282 512	319 842	299 755	6 %	17 243	-6 %	-20 087
Syltetøy/pulp	20 965	23 194	22 762	9 %	1 797	-2 %	-432
Sauser	287 583	308 734	285 178	-1 %	-2 405	-8 %	-23 557
Supper	13 704	16 468	16 040	17 %	2 337	-3 %	-428
Iskrem	85 310	94 948	118 536	39 %	33 226	25 %	23 587
Mineralvann	509 767	586 413	596 260	17 %	86 493	2 %	9 847
Øl	118 298	105 639	147 432	25 %	29 134	40 %	41 794
Modifisert stivelse	10 552	13 037	14 855	41 %	4 303	14 %	1 817
Totalt utvalg	2 935 932	3 402 007	3 183 552	8 %	247 620	-6 %	-218 455
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	2 307 867	2 709 955	2 439 860	6 %	131 993	-10 %	-270 096

EKSPORTERT MENGDE

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	2. kvartal 2020	1. kvartal 2021	2. kvartal 2021	Endring 2. kvartal 2020/2021		Endring fra forrige kvartal	
				%	1000 kg	%	1000 kg
Smaksatt yoghurt	0	0	0	-	0	-	0
Melkebaserte drikkevarer syrnet/usyrnet	1	10	1	-35 %	0	-92 %	-10
Osteerstatninger	0	0	0	-	0	-	0
Sukkervarer	82	200	134	63 %	52	-33 %	-66
Sjokolade	717	895	980	37 %	263	9 %	85
Sjokolademasse	187	265	423	127 %	237	60 %	158
Deiger	0	7	1	-	1	-79 %	-5
Pasta og lignende	15	21	17	11 %	2	-21 %	-4
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	24	20	18	-26 %	-6	-11 %	-2
Knekkebrød	610	628	511	-16 %	-98	-19 %	-116
Kjeks	20	15	37	81 %	17	149 %	22
Kake	64	136	127	97 %	62	-7 %	-9
Pizza	925	899	966	4 %	41	7 %	67
Brødvarer	292	216	477	64 %	185	121 %	262
Øvrig bakverk	926	733	962	4 %	36	31 %	230
Syltetøy/pulp	3	7	10	192 %	6	40 %	3
Sauser	184	211	321	75 %	138	52 %	110
Supper	148	290	191	29 %	43	-34 %	-99
Iskrem	102	196	169	65 %	67	-14 %	-27
Mineralvann	3 793	3 729	4 511	19 %	718	21 %	783
Øl	538	429	1 334	148 %	796	>200 %	905
Modifisert stivelse	0	0	5	-	5	-	5
Totalt utvalg	8 632	8 906	11 197	30 %	2 565	26 %	2 290
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	4 300	4 749	5 351	24 %	1 051	13 %	602

EKSPORTVERDI

UTVALG RÅK-VARER

Eksportert verdi (1000 kr)	2. kvartal 2020	1. kvartal 2021	2. kvartal 2021	Endring 2. kvartal 2020/2021		Endring fra forrige kvartal	
				%	1000 kr	%	1000 kr
Smaksatt yoghurt	0	0	0	-	0	-	0
Melkebaserte drikkevarer syrnet/usyrnet	41	556	51	26 %	11	-91 %	-505
Osteerstatninger	0	0	0	-	0	-	0
Sukkervarer	5 892	9 634	6 899	17 %	1 007	-28 %	-2 735
Sjokolade	33 512	36 910	43 212	29 %	9 701	17 %	6 302
Sjokolademasse	6 431	8 758	13 714	113 %	7 283	57 %	4 956
Deiger	0	261	61	>200 %	61	-77 %	-200
Pasta og lignende	2 969	3 507	3 132	5 %	163	-11 %	-376
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	1 172	670	510	-57 %	-662	-24 %	-160
Knekkebrød	54 762	47 521	39 190	-28 %	-15 572	-18 %	-8 331
Kjeks	1 063	762	1 687	59 %	623	121 %	925
Kake	2 470	4 922	4 456	80 %	1 986	-9 %	-466
Pizza	22 443	27 950	30 408	35 %	7 965	9 %	2 458
Brødvarer	5 169	3 694	8 430	63 %	3 262	128 %	4 736
Øvrig bakverk	27 321	25 497	29 636	8 %	2 314	16 %	4 139
Syltetøy/pulp	89	180	214	140 %	125	19 %	35
Sauser	10 757	12 769	19 827	84 %	9 070	55 %	7 058
Supper	10 027	17 287	11 931	19 %	1 904	-31 %	-5 356
Iskrem	9 797	44 536	25 964	165 %	16 166	-42 %	-18 572
Mineralvann	24 732	23 333	23 767	-4 %	-965	2 %	434
Øl	16 647	13 394	22 938	38 %	6 291	71 %	9 544
Modifisert stivelse	0	2	33	>200 %	33	>200 %	31
Totalt utvalg	235 294	282 145	286 061	22 %	50 766	1 %	3 916
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	193 916	245 418	239 356	23 %	45 441	-2 %	-6 062

DEFINISJON AV VAREGRUPPER FOR IMPORT- OG EKSPORTSTATISTIKK AV UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Tollposisjon/varenummer i tolltariffen
Smaksatt yoghurt	04.03.1030/1091
Melkebaserte drikkevarer søt/syrnet	04.03.9001/9002, 22.02.9920
Osteerstatninger	19.01.9091
Barnemat og morsmelkerstatning	19.01.1010,-1090, 20.07.1001,-1007-8, 21.04.2001
Sukkervarer	17.04 og 21.06.9045-9048
Sjokolade	18.06.3100,-3200,-9010
Sjokolademasse	18.06.2090
Spise-is	21.05
Deiger	19.01.2092
Pasta og lignende	19.02.1100/1900/2091/2099/3001/3009/4000
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	19.04.1098/2010/2090
Knekkebrød	19.05.1000
Kjeks	19.05.3100
Kake	19.05.9031
Pizza	19.05.9010/9021/9022 og 19.01.2097
Brødvarer	19.05.9091
Øvrig bakverk	19.05.2000/3200/4000/9032/9033/9034/9092/9093/9098
Syltetøy/pulp	20.07.9100-9909
Sauser	21.03 utenom 21.03.1000
Supper	21.04 utenom 21.04.2001
Andre næringsmidler	21.06 utenom 21.06.1001, 9031, 9045-9048, 9093
Modifisert stivelse	35.05 utenom 35.05.2000
Mineralvann	22.02, utenom 22.02.9920
Øl	22.03
Andre RÅK-varer	04.03.1020, 07.10.4090, 15.17.9091, 15.17.9097, 17.02.5010, 18.06.1000, 18.06.2011, 18.06.9021, 18.06.9022, 18.06.9091, 18.06.9092, 18.06.9099, 19.01.2010, 19.01.2091, 19.01.2098, 19.01.9010, 19.01.9098, 19.03.0000, 19.04.1010, 19.04.1091, 19.04.3000, 19.04.9020, 19.04.9090, 20.02.9010, 20.02.9090, 20.04.1010, 20.04.1020, 20.04.9020, 20.05.2010, 20.05.2020, 20.06.0031, 20.08.1110, 20.08.1191, 20.08.9903, 21.02.1010, 21.02.1020, 21.02.1090, 21.02.2020, 21.02.3000, 22.09.0000, 35.01.1000, 35.01.9010, 35.01.9020